

8 Μαΐου, 1995

[ΚΟΥΡΡΗΣ, ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΗΣ, ΑΡΤΕΜΙΔΗΣ, Δ/στές]

ΚΙΚΗ ΑΝΔΡΕΟΥ, ΜΕΣΩ ΤΟΥ ΦΥΣΙΚΟΥ ΠΑΤΕΡΑ ΚΑΙ
ΚΗΔΕΜΟΝΑ ΤΗΣ ΑΝΔΡΕΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ,

Εφεσείουσα-Ενάγουσα,

v.

WILHELM JUNGIRTH,

Εφεσίβλητου-Εναγόμενου.

(Πολιτική Έφεση Αρ. 8548).

---

*Γενικές αποζημιώσεις — Σοβαρός τραυματισμός στο αριστερό πόδι —
Αλλεπάλληλες εγχειρήσεις — Ακρωτηριασμός κάτω του γόνατος
— Νεαρή ηλικίας 14 ετών κατά το ατύχημα — Γενικές αποζημιώ-
σεις £20.000.- αυξήθηκαν κατ' έφεση σε £45.000.-*

5

*Γενικές αποζημιώσεις — Σωματικές βλάβες — Απώλεια τμημάτων
δέρματος, ιστών, τενόντων και οστών του αριστερού ποδιού — Επί
τρία και πλέον συνεχή χρόνια αλλεπάλληλες εγχειρήσεις για διά-
σωση του ποδιού — Τρομεροί πόνοι κατά τον τραυματισμό και τη
μακροχρόνια θεραπεία — Απώλεια απολαύσεων της ζωής — Ψυ-
χολογικά προβλήματα, άγχος και ανασφάλεια ως προς επαγγελμα-
τική και οικογενειακή αποκατάσταση — Νεαρή ηλικίας 14 ετών κα-
τά το ατύχημα.*

10

15

*Η εφεσείουσα καταχώρησε την παρούσα έφεση, με την οποία τε-
λικά προσβάλλει μόνο το μέρος της απόφασης του Επαρχιακού Δι-
καστηρίου Πάφου που αφορά το ύψος των αποζημιώσεων για σω-
ματικές βλάβες που έπαθε σε αυτοκινητικό ατύχημα στις 16.11.1983,
ενώ ήταν 14 ετών.*

20

*Οι σωματικές της βλάβες ήταν σοβαρές. Είχε απώλεια δέρματος,
τενόντων και οστών στο αριστερό κάτω άκρο. Η άρθρωση του αρι-
στερού ποδιού και η αριστερή ποδοκνημική άρθρωση ήταν σχεδόν
καταστραμμένες. Μόνο μερικά τμήματα του αριστερού ποδιού και
αστραγάλου ήταν βιώσιμα ενώ άλλο μέρος καταστράφηκε ή νεκρώ-
θηκε. Οι αρθρώσεις τόσο του ταρσού, των δακτύλων, όσο και η πο-
δοκνημική άρθρωση, ήταν ανοικτές και πλήρως καταστραμμένες.*

25

Στην εφεσείουσα έγιναν 20 εγχειρήσεις. Η κατάσταση του ποδιού της σταθεροποιήθηκε εκτός μιας πληγής στη φτέρνα που έμεινε ανοικτή. Για τη θεραπεία της πληγής αυτής έγινε στην εφεσείουσα αριθμός πλαστικών εγχειρήσεων, αλλά τελικά, μετά από μετάβασή της στις Ηνωμένες Πολιτείες αποφασίστηκε ο ακρωτηριασμός του ποδιού κάτω από το γόνατο, επειδή η πληγή δεν έκλειε. Εκεί, εφαρμόστηκε στην ακρωτηριασμένη κνήμη, τεχνητό πόδι, που αργότερα άλλαξε δύο φορές. 5

Η εφεσείουσα βαδίζει με χωλότητα. Είναι ανίκανη να επιδοθεί σε αθλήματα που προϋποθέτουν χρήση του αριστερού ποδιού και θα έχει αδυναμία και πόνο κατά τη βόδιση ή ορθοστασία σε μεγάλα χρονικά διαστήματα ή όταν ανεβαίνει ή κατεβαίνει σκάλες. Οι πολλαπλές ουλές συμπεριλαμβανομένης και μίας 35 εκ. μήκους και 3.5 εκ. πλάτους από τα οπίσθια άνω δεξιά ακρολόγια λαγόνια μέχρι την υβική σύμφυση, θα είναι μόνιμες. Θα είναι σε θέση να κάμνει τη συνηθισμένη οικιακή εργασία, αλλά θα μπορεί να ασκεί μόνο καθιστικό επάγγελμα. 10 15

Όσον αφορά τη ψυχολογική της κατάσταση, σύμφωνα με μαρτυρία ειδικού ψυχιάτρου, υπέφερε από συμπτώματα μελαγχολίας και άγχους, ιδιαίτερα για τη μελλοντική οικογενειακή και επαγγελματική της αποκατάσταση, ανασφάλεια και αισθήματα μειονεξίας. 20

Ο δικηγόρος της εφεσείουσας υπέβαλε ότι οι επιδικασθείσες γενικές αποζημιώσεις ύψους £20.000.- ήταν έκδηλα ανεπαρκείς. 25

Αντίθετα, ο δικηγόρος του εφεσίβλητου, εισηγήθηκε ότι το ποσό που επιδικάστηκε, είναι δίκαιο και εύλογο μέσα στα πλαίσια των αποζημιώσεων που επιδικάζουν τα Δικαστήρια σε παρόμοιες περιπτώσεις. 30

Αποφασίστηκε, ότι:

- (1) Το Εφετείο δεν επεμβαίνει στη διακριτική ευχέρεια του πρωτόδικου Δικαστηρίου στον καθορισμό του ύψους των γενικών αποζημιώσεων, εκτός αν είναι έκδηλα υπερβολικές ή ανεπαρκείς, ώστε να δικαιολογείται επέμβαση και προσδιορισμός τους από το ίδιο. 35
- (2) Οι επιδικασθείσες γενικές αποζημιώσεις ύψους £20.000.- ήταν έκδηλα ανεπαρκείς δεδομένου ότι και οι πιθανότητες γάμου της εφεσείουσας ήταν περιορισμένες. 40
- (3) Το ποσό των γενικών αποζημιώσεων θα έπρεπε να αυξηθεί από £20.000,- σε £45.000,-.

Η έφεση έγινε δεκτή με έξοδα.

Αναφερόμενες υποθέσεις :

Ioannou v. John Vincent Peterson Howard (1966) 1 C.L.R. 45.

5 Έφεση.

Έφεση από την ενάγουσα κατά της απόφασης του Επαρχιακού Δικαστηρίου Πάφου (Κρονίδης, Π.Ε.Δ.) που δόθηκε στις 26.8.91 (Αρ. Αγωγής 1538/85) με την οποία επεδικάστησαν αποζημιώσεις ύψους £13.650,- πλέον τόκοι υπέρ της εφεσείουσας για σωματικές βλάβες που υπέστη σε τροχαίο ατύχημα.

Π. Σιβιτανίδης, για την Εφεσείουσα

15 *Ε. Κορακίδης με Α. Κορακίδου (δ/δα), για τον Εφεσίβλητο.*

Cur. adv. vult.

20 ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ: Την απόφαση του Δικαστηρίου θα δώσει ο Δικαστής Α. Κούρρης.

25 ΚΟΥΡΡΗΣ, Δ.: Η έφεση έχει ως αντικείμενο το ποσό των αποζημιώσεων το οποίο επιδίκασε το Επαρχιακό Δικαστήριο Πάφου στην εφεσείουσα για σωματικές βλάβες που υπέστη σε τροχαίο ατύχημα. Η έφεση στρεφόταν επίσης εναντίον της ευθύνης, αλλά ο συνήγορος της εφεσείουσας εγκατέλειψε την έφεση σχετικά με την ευθύνη.

30 Στις 16/11/83 η εφεσείουσα μαζί με δύο φίλες της περπατούσαν στην αριστερή πλευρά της Λεωφόρου Απ. Παύλου, παρόλο που υπήρχε πεζοδρόμιο πλάτους 5 ποδών, με κατεύθυνση την οδό Αγαπήνορος στην Πάφο. Στη συμβολή των δύο δρόμων υπήρχε μεγάλη νησίδα. Οι τρεις νεαρές έφθασαν στο άκρο της νησίδας όπου αρχίζει η οδός Αγαπήνορος. Την ίδια στιγμή ο εφεσίβλητος οδηγούσε το μεγάλο βυτιοφόρο φορτηγό αυτοκίνητο στη Λεωφόρο Απ. Παύλου προς την ίδια διεύθυνση με τις τρεις νεαρές. Ο εφεσίβλητος ελάττωσε την ταχύτητα, αλλά δεν έδωσε κανένα προειδοποιητικό σήμα προς τις τρεις νεαρές, ούτε ήχησε τη σειρήνα του αυτοκινήτου του. Συνέχισε την πορεία του και προσπάθησε παίρνοντας εντελώς τη δεξιά πλευρά του δρόμου να προσπεράσει τις τρεις νεαρές. Όταν τις πλησίασε, η εφεσείουσα άρχισε να πηγαίνει δεξιότερα με σκοπό να ανέβει στη νησίδα στη δεξιά πλευρά. Ο εφεσίβλητος εφάρμοσε τα φρένα του αυτοκινήτου του, αλλά δεν κατόρθωσε

να σταματήσει έγκαιρα και κτύπησε την εφεσείουσα με αποτέλεσμα η τελευταία να πέσει στην άσφαλτο και να την παρασύρει σε μικρή απόσταση.

Ο πρωτόδικος Δικαστής κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η εφεσείουσα και ο εφεσίβλητος ευθύνονταν εξίσου για το δυστύχημα. 5

Ως αποτέλεσμα του δυστυχήματος, η εφεσείουσα υπέστηκε σοβαρές σωματικές κακώσεις. Αμέσως μετά το δυστύχημα η εφεσείουσα μεταφέρθηκε στο Νοσοκομείο Πάφου σε κατάσταση αναίσθησίας. Λόγω της σοβαρότητας των τραυμάτων μεταφέρθηκε στο Νοσοκομείο Ακρωτηρίου της Αγγλικής Βάσεως της Επισκοπής. Η εφεσείουσα υπέστηκε ένα πολύ άσχημο τραυματισμό στο αριστερό κάτω άκρο. Είχε απώλεια δέρματος, τενόντων και οστών. Η άρθρωση του αριστερού ποδιού και η αριστερή ποδοκνημική άρθρωση ήταν σχεδόν κατεστραμμένες. Μερικά τμήματα του αριστερού ποδιού και αστραγάλου ήταν βιώσιμα, ενώ ένα άλλο μέρος είχε καταστραφεί ή απωλέσθηκε ή νεκρώθηκε. Ένα μέρος από το αριστερό πόδι έλειπε, οι αρθρώσεις τόσο του ταρσού των δακτύλων όσο και της ποδοκνημικής άρθρωσης ήταν ανοικτές και πλήρως κατεστραμμένες. 10
15
20

Στο Νοσοκομείο Ακρωτηρίου παρέμεινε περίπου 5 μήνες. Δύο φορές την εβδομάδα κατά το διάστημα αυτό η εφεσείουσα οδηγείτο στο χειρουργείο. Συνολικά οδηγήθηκε στο χειρουργείο 20 φορές και τελικά η κατάσταση του ποδιού της σταθεροποιήθηκε εκτός μιας πληγής στη φτέρνα, η οποία εξακολουθούσε να μένει ανοικτή. Γι' αυτό το λόγο, μέχρι το Σεπτέμβριο του 1987 επισκεφτόταν το Νοσοκομείο Ακρωτηρίου σαν εξωτερική ασθενής, δύο φορές την εβδομάδα. Για τη θεραπεία της ανοικτής πληγής, η εφεσείουσα υπέστηκε αριθμό πλαστικών εγχειρίσεων από ελλαδίτη ιατρό τόσο στη Λευκωσία όσο και στην Ελλάδα. Παρόλες αυτές τις πλαστικές εγχειρίσεις η πληγή εξακολουθούσε να μη θεραπεύεται και η εφεσείουσα μετέβηκε στις Ηνωμένες Πολιτείες περί το τέλος του 1987. Εκεί οι ιατροί προέβηκαν σε ακρωτηριασμό του ποδιού λίγο κάτω από το γόνατο. Στην Αμερική επίσης, εφαρμόσθηκε στην ακρωτηριασμένη κνήμη, τεχνητό πόδι το οποίο άλλαξε ήδη δύο φορές. 25
30
35

Μετά τον ακρωτηριασμό του αριστερού ποδιού κάτω από το γόνατο, τα ευρήματα των δύο ιατρών που εξέτασαν την εφεσείουσα συμπίπτουν. Η περιοχή του ακρωτηριασμού έχει επουλωθεί καλά. Οι κινήσεις του γόνατος είναι ικανοποιητικές. Με τη χρήση του ξένου τεχνητού ποδιού η εφεσείουσα βαδίζει με χολό- 40

τητα. Αδυνατεί να προβεί σε βαθύ κάθισμα. Θα είναι ανίκανη να κάνει σπορτζ που προϋποθέτουν τη χρήση του αριστερού ποδιού. Θα έχει αδυναμία και πόνο όταν περπατά ή στέκεται για μεγάλα χρονικά διαστήματα και περιορισμό στο να ανεβαίνει ή να κατεβαίνει σκάλες. Οι πολλαπλές ουλές θα είναι μόνιμες περιλαμβανομένης μιας πολύ άσχημης ουλής μήκους 35 εκ. και πλάτους 3.5 εκ. η οποία εκτείνεται από τα οπίσθια άνω δεξιά ακρολόγια λαγόνια μέχρι την υβική σύμφυση. Η εφεσείουσα ακόμα έχει 4 εκ. μυϊκή ατροφία του αριστερού μηρού. Η εφεσείουσα θα είναι σε θέση να εκτελεί τη συνηθισμένη οικιακή εργασία, αλλά από απόψεως επαγγελματικής αποκατάστασης θα μπορεί να εργαστεί μόνο σε καθιστική εργασία.

Όσον αφορά τη ψυχολογική κατάσταση της εφεσείουσας μετά το τραυματικό σοκ που υπέστη από τον ακρωτηριασμό του αριστερού ποδιού της, σύμφωνα με τη μαρτυρία ειδικού ψυχιάτρου που εξέτασε την εφεσείουσα για πρώτη φορά στις 9/2/89, 6 δηλαδή χρόνια μετά τον τραυματισμό της, η εφεσείουσα υπέφερε από συμπτώματα μελαγχολίας και άγχους, ιδιαίτερα για τη μελλοντική οικογενειακή και επαγγελματική της αποκατάσταση. Υπέφερε επίσης από ανασφάλεια και αισθήματα μειονεξίας. Λόγω του πολύ νεαρού της ηλικίας της όταν συνέβηκε ο τραυματισμός (η εφεσείουσα ήταν 14 χρόνων), είχε άσχημα επακόλουθα όσον αφορά τη διαμόρφωση του χαρακτήρα της, ο οποίος σταθεροποιείται συνήθως στα 25 χρόνια της ζωής του ανθρώπου. Η εφεσείουσα παρουσίαζε επίσης καταθλιπτικό σύνδρομο, συχνό επακόλουθο ενός ακρωτηριασμού.

Ο ειδικός ψυχίατρος πρόσφερε στην εφεσείουσα υποστηρικτική ψυχοθεραπεία. Δεν της συνέστησε ούτε της έδωσε φαρμακευτική θεραπεία. Συμπεραίνοντας κατέθεσε ότι τα θέματα που εξακολουθούσαν να της προκαλούν άγχος και ανασφάλεια ήταν τα θέματα της έγγαμης και επαγγελματικής της αποκατάστασης.

Ο πρωτόδικος Δικαστής αφού έλαβε υπόψη τον πόνο και την ταλαιπωρία της εφεσείουσας, καθώς και το μειονέκτημα του ακρωτηριασμού, τα ψυχολογικά προβλήματα από τον ακρωτηριασμό και τον περιορισμό των προοπτικών γάμου και επαγγελματικής αποκατάστασης και την πιθανότητα απώλειας ή μείωσης μελλοντικών εισοδημάτων, κατέληξε ότι ένα ποσό £20.000 σαν γενικές αποζημιώσεις αποτελούσε δίκαιη και λογική αποζημίωση για την εφεσείουσα. Επίσης, επιδίκασε τόκο προς 6% ετησίως, πάνω στο ποσό των £10.000 δηλαδή το ήμισυ των γενικών αποζημιώσεων, από την ημέρα επίδοσης της αγωγής, 8/10/1985, μέχρι εξοφλήσεως.

Οι ειδικές αποζημιώσεις είχαν συμφωνηθεί μεταξύ των μερών.

Ο δικηγόρος της εφεσείουσας, εισηγήθηκε στο Δικαστήριο ότι οι αποζημιώσεις ήταν έκδηλα ανεπαρκείς υπό το φως των περιστατικών της υπό κρίση υπόθεσης και τη σοβαρότητα των τραυμάτων και της ανικανότητας που υπέστη η εφεσείουσα, δεν υποστήριξε όμως την εισήγηση του με αποφάσεις του Δικαστηρίου. 5

Η θέση του δικηγόρου του εφεσίβλητου είναι ότι το ποσό των £20.000 που επιδίκασε ο πρωτόδικος Δικαστής αποζημιώνει δίκαια και εύλογα την εφεσείουσα και ότι είναι μέσα στα πλαίσια των αποζημιώσεων που επιδικάζουν τα Δικαστήρια σε παρόμοιες περιπτώσεις. 10

Επισημαίνουμε ότι όσον αφορά τις γενικές αποζημιώσεις, βασική αρχή είναι ότι το Εφετείο δεν επεμβαίνει στη διακριτική ευχέρεια του πρωτόδικου Δικαστηρίου για καθορισμό της, εκτός εάν η αποζημίωση που δόθηκε είναι τόσο έκδηλα υπερβολική ή τόσο έκδηλα ανεπαρκής ώστε να δικαιολογείται το Εφετείο να επέμβη και να προβεί το ίδιο σε προσδιορισμό της (Βλέπε *Photios Ioannou v. John Vincent Peterson Howard* (1966) 1 C.L.R. 45). 15 20

Έχουμε εξετάσει προσεκτικά την επιχειρηματολογία των δικηγόρων και κρίνουμε ότι οι αποζημιώσεις είναι έκδηλα ανεπαρκείς. Η εφεσείουσα έχει υποστεί ένα πολύ σοβαρό και άσχημο τραυματισμό στο αριστερό πόδι, με αποτέλεσμα τμήματα του δέρματος, των ιστών, των τενόντων και των οστών να απωλεσθούν. Οι θεράποντες ιατροί κατέβαλαν απεγνωσμένες προσπάθειες για τρία και πλέον συνεχή χρόνια για τη σωτηρία του αριστερού ποδιού της εφεσείουσας. Κατά τη διάρκεια αυτών των προσπαθειών, η εφεσείουσα υπέστη πάρα πολλές ορθοπεδικές και πλαστικές εγχειρίσεις. Τελικά η διάσωση του ποδιού της δεν έγινε κατορθωτή και τον Σεπτέμβριο του 1987 η εφεσείουσα ταξίδεψε στην Αμερική όπου οι θεράποντες ιατροί θεώρησαν επιβεβλημένο να της αποκόψουν το αριστερό πόδι λίγο κάτω από το γόνατο. Δεν έχουμε καμιά αμφιβολία ότι η εφεσείουσα υπέφερε από τρομερούς πόνους τόσο αρχικά κατά τον τραυματισμό της όσο και κατά τη μακρόχρονη θεραπεία της κατά την οποία υπέστηκε ένα πολύ μεγάλο αριθμό εγχειρίσεων. Δεν έχουμε επίσης καμιά αμφιβολία για την ταλαιπωρία και την απώλεια των απολαύσεων της ζωής που υπέστη η εφεσείουσα κατά την ίδια μακρά αυτή περίοδο, λαμβανομένου ιδιαίτερα υπόψη του νεαρού της ηλικίας της (ήταν 14 χρόνων κατά την ημέρα του δυστυχήματος και 22 χρόνων κατά το χρόνο της δίκης). 25 30 35 40

Επίσης, η εφεσείουσα αντιμετώπισε ψυχολογικά προβλήματα και το άγχος και η ανασφάλεια τη βασανίζει ακόμη όσον αφορά την οικογενειακή και επαγγελματική της αποκατάσταση. Επίσης, λάβαμε υπόψη ότι ο τραυματισμός της προκάλεσε σοβαρή αναπηρία και μείωση της μελλοντικής της ικανότητας για εργασία. Δεν πρέπει επίσης να παραβλέψουμε το γεγονός ότι με τις επικρατούσες κοινωνικές συνθήκες μιας μικρής κοινωνίας, οι πιθανότητες γάμου σε περιπτώσεις όπως της εφεσείουσας είναι περιορισμένες.

10 Κατά τον καθορισμό του ύψους των γενικών αποζημιώσεων, είναι σύνηθες για τα Δικαστήρια να αντλούν καθοδήγηση και να λαμβάνουν υπόψη το ύψος των αποζημιώσεων που έχουν επιδικαστεί σε προηγούμενες υποθέσεις στις οποίες υπάρχει αναλογία στην έκταση των κακώσεων και στα επακόλουθά τους ώστε να επιδέχονται τη μεταξύ τους σύγκριση.

20 Στην υπό κρίση υπόθεση, οι δικηγόροι των διαδίκων δεν υποστήριξαν τη θέση τους με υποθέσεις ώστε να επιδέχονται τη μεταξύ τους σύγκριση. Το Εφετείο βρήκε αγγλικές αποφάσεις που επιδέχονται σύγκριση με την υπό κρίση υπόθεση και προβήκαμε στις αναγκαίες αναπροσαρμογές λαμβάνοντας υπόψη ότι τα ουσιαστά γεγονότα των υποθέσεων δεν είναι πάντοτε ταυτόσημα και λαμβάνοντας επίσης υπόψη τα κυρίαρχα δεδομένα.

25 Με βάση όλα τα δεδομένα, κρίνουμε ότι το ποσό των £45.000 ως γενικές αποζημιώσεις συνιστά εύλογη και δίκαιη αποζημίωση.

30 Η έφεση επιτρέπεται με έξοδα. Το μέρος της πρωτόδικης απόφασης που αφορά τις γενικές αποζημιώσεις παραμερίζεται και υποκαθίσταται με το ποσό των £45.000. Η απόφαση του πρωτόδικου Δικαστηρίου προσαρμόζεται ανάλογα.

Η έφεση επιτρέπεται με έξοδα.